

70 Aar med langt større Frihed end forhen. Vi maae da see at løse Forholdet paa en anden Maade, og just under Forhandlingerne om at afløse hele Fæstevæsenet skulle vi vel ikke lade os afholde fra at bortstjære sieblikkeligen enhver ny Ubillighed, som vi maatte støde paa og kunne ramme, men iøvrigt lade Forholdet selv i det Hele uforandret; vi kunne ikke i dette Sieblik, hvor der forhandles om en billig Afsløsningspriis for Godseiernes Ret over Fæstegodsjet, uden Uret væsentlig forandre Fæstecontracternes Natur og Skikkelse. Det maa staae fast, at Fæstet er en Brugøret for Fæsteren og hans Hustru alene, en Ret paa en Mand's Livstid og hans mulige Enkes Enkestandslid, og det er om Værdien af Retten til hvergang paa ny at overdrage en saadan Ret, der disputeres, naar vi tale om Fæstevæsenets Afsløsning. Vi kunne vel træffe Bestemmelser om, hvorledes Fæsterne skulle behandles, men vi kunne ikke udvide eller indskrænke Fæsteretten og forandre Værdien af den Gjenstand, om hvis Afsløsning vi skulde forsøge at give Lov. Jeg kommer derfor fuldkommen til samme Resultat i denne Henseende som den ærede Rigsdagsmand for Odense Amts 5te Valgkreds (Jespersen), nemlig at vi maae stræbe alvorligt efter, at Fæsteforholdet kan opheves, og jeg skal, saavidt jeg kan og saavidt jeg finder nogen, billig Udvei, af al Magt slutte mig til disse Bestræbelser; men just derfor bør vi ikke i dette Sieblik træffe saadanne Foranstaltninger, der væsentlig gribe ind i selve Forholdets Natur; vi bør ikke gjøre Forsøg med Omdannelsen af en Indretning, hvis Grundlag er undergravet siden det forrige Aarhundrede. Dengang Landboreformerne i forrige Aarhundrede begyndte i Danmark, da laae der en stille Overbeviisning eller en ubevidst Aelse hos dem, der fremmede disse Reformer, om Fæstegodsjet, som da var tilstede i en langt overveiende Grad, efterhaanden maatte gaae over i en anden Besiddelsesform; paa alle de Godser, hvor de Mand, som væsentligst bidroge til Landboreformerne og havde Indflydelse, boede paa Domainegodsjet, og paa de Reventlowste Godser og andre Steder, blev Fæsteforholdet strax afløst eller forberedt til at afløses af Arvefæsteholdet. Den da begyndte Reform

kan aldrig faae saa vigtig Afslutning, med mindre vi fuldkommen gennemføre den Tanke-række, hvis Begyndelse de da angave; Fæsteforholdet maa sneres, men vi kunne ikke sjerne det nu, 60 Aar efter, paa de samme Vilkaar, paa hvilke det med Billighed kunde have været affjøbt 60 Aar iforveien, da hine Mand virkede.

Fsberning: Det Foredrag, vi nu sidst have hørt, har idetmindste for mig havt en meget stor Tilfredsstillelse. For det Første har det været mig kjært at høre, at der dog ikke maag have været fuldstændig Enighed i Ministeriet, da det fra Ministerbanken blev udtalt, at det var hele Statsraadets Mening at være Udviiklingen af Fæstelovgivningen imod (Hør!). Det ærede Medlem af Thinget, som nys talte, var dengang Medlem af Statsraadet, men maa formodentlig allerede dengang af de andre Medlemmer være betragtet som staaende udenfor, thi ellers havde en saadan Udtalelse neppe fundet Sted. Den anden Ting i dette Foredrag, som tilfredsstillede mig i høi Grad, var at høre den fuldstændige Enighed, hvori det ærede Medlem befinder sig med mig, nemlig deri, at vi skulle udvikle Fæsteforholdet til Afsløsning ifølge den Grundtanke, som bejalede de Mand, der i forrige Aarhundrede begyndte at gennemføre Landboreformen (M a d v i g: Ikke udvikle Fæsteforholdet til Afsløsning, men afløse det). At udvikle Fæsteforholdets Afsløsning, er den Gjennemgangsrække, man gaaer for at komme til Afsløsning. Det er mig overordentligt kjært at høre, at endelig en Paastand, som jeg saa ofte har gjort gjældende, og som af en æret Rigsdagsmand i min Nærhed (Mourier) saa ofte er blevet forekastet mig som fremfusende Uvidenhed, dog ogsaa, maaffee i lidt mildere Udtryk, har fundet Anerkjendelse hos en Mand, som han neppe tillægger accurat den samme Egenkab. Jeg skal ellers om lidt komme tilbage til min Nabo (Latter). Ved Siden deraf sagde det ærede Medlem Noget, hvori jeg ikke saa ganske deler hans Anskuelse, hvilket maaffee ligger deri, at vor Opfattelse af Midlet til at naae Hensigten er forskjellig. Det ærede Medlem mener, at vi skulle udvikle Fæstelovgivningen samtidigt med, at vi forsøge vore Kræfter paa at afløse den; men deri troer jeg netop, at det ærede